

Aan de voorzitter van de Tweede
Kamer der Staten-Generaal

Datum
29 juni 2004

Ons kenmerk
IGB2004/67906

Onderdeel
DGKB/BFO/BW

Inlichtingen
mr J. Schipper-Spanninga
mr T.D. Cammelbeeck
T 070 426 6844
F 070 426 7655

Uw kenmerk

Onderwerp
Invoering gekozen burgemeester

Blad
1 van 5

Aantal bijlagen
1

Bezoekadres
Schedeldoekshaven 200
2511 EZ Den Haag

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Internetadres
www.minbzk.nl

Hierbij treft u ter uitvoering van de motie Hamer-Spies (kamerstukken II 2003/04, 29 223, nr. 6) een notitie aan over de verschillende invoeringsvarianten voor de introductie van de gekozen burgemeester. De conclusie van de notitie is dat de enige variant die in plaats van invoering ineens in 2006 in aanmerking zou kunnen komen, invoering in twee fasen zou zijn. In deze variant zouden in een deel van de gemeenten in 2006 de eerste burgemeestersverkiezingen plaatsvinden en in een ander deel van de gemeenten in 2010. Wij menen dat deze variant geen voor de hand liggend alternatief is voor invoering ineens in 2006, maar zijn graag bereid hierover met de Kamer nader van gedachten te wisselen.

Zoals u bekend is, hebben diverse adviesorganen en (belangen)organisaties op 21 mei jl. advies uitgebracht over de concept-wetsvoorstellen ter invoering van de gekozen burgemeester. Wij zijn deze organisaties erkentelijk dat zij op de korte termijn van 6 weken advies hebben uitgebracht. Wij zijn bovendien verheugd dat in de adviezen uitgebreid ingegaan wordt op de vormgeving van de gekozen burgemeester die het kabinet heeft gekozen en dat in dat verband vele waardevolle suggesties zijn gedaan. De wetsvoorstellen zijn naar aanleiding van de adviezen op belangrijke onderdelen aangepast en ter advisering voorgelegd aan de Raad van State. Enkele belangrijke aanpassingen betreffen

- de benoeming van de gemeentesecretaris (thans: door het college op voordracht van de burgemeester);
- de procedure die tot ontslag van de burgemeester kan leiden (openbaarheid beraadslagingen van de raad in beide fasen, de mogelijkheid voor de minister om de commissaris van de Koningin in te schakelen in een ontslagprocedure door de minister, een verplichting om de ontslaggrond te vermelden in het ontslagbesluit,

Datum
29 juni 2004

Ons kenmerk
IGB2004/67906

Onderdeel
DGKB/BFO/BW

Blad
2 van 5

beroep bij de rechter tegen ontslag, tenzij dat ontslag is gegrond op een onwerkbaar verhouding tussen burgemeester en raad);

- een wijziging van de verkiezingsprocedure inhoudende dat niet de tweede, maar de eerste ronde van de burgemeestersverkiezing gelijktijdig met de verkiezing voor de gemeenteraad zal plaatsvinden (waarmee de vrees voor beïnvloeding van de opkomst bij en de uitslag van de raadsverkiezing door de uitslag van de eerste ronde van de burgemeestersverkiezing wordt weggenomen);
- schrapping van het verbod om tegelijkertijd kandidaat te zijn voor de verkiezing van de gemeenteraad;
- verdere aanscherping van de regeling inzake de campagnefinanciering (regeling van een instantie belast met het toezicht op de naleving, verplichting voor gemeenten een verordening inzake ondersteuning van kandidaten vast te stellen, opnemng van een bepaling dat ondersteuning kan bestaan uit het verstrekken van subsidie, en de opnemng van de wettelijke norm dat voorwaarden voor ondersteuning voor iedere kandidaat gelijkkelijk gelden).

Aan het begin van het najaar hopen wij de wetsvoorstellen bij de Kamer te kunnen indienen. Op dat moment zal – via de toelichtingen bij de wetsvoorstellen en het nader rapport – gemotiveerd worden aangegeven welke onderdelen van de adviezen, inclusief het nog te verschijnen advies van de Raad van State, aanleiding gegeven hebben tot bijstelling van de voorstellen.

Voorafgaand aan de indiening van de wetsvoorstellen hebben wij de behoefte op enkele aspecten die in het algemeen overleg over de Hoofdlijnennotitie invoering direct gekozen burgemeester (kamerstukken II 2003/04, 29 223, nrs. 3 en 9) aan de orde zijn geweest, nader in te gaan. Het betreft vraagstukken die met name de positie van de raad regarderen.

De positie van de raad heeft in het debat met Uw Kamer bijzondere aandacht gekregen. Daarbij zijn verschillende zaken aan de orde geweest: het hoofdschap van de raad, het voorzitterschap van de raad en de wens tot versterking van de positie van de raad na invoering van de gekozen burgemeester.

Wat het hoofdschap betreft heeft het kabinet duidelijk positie gekozen: het hoofdschap van de raad moet worden gehandhaafd, niet vanwege het feit dat het grondwettelijk is vastgelegd, maar omdat het hoofdschap – in de zin van eindverantwoordelijkheid van de raad – voor het kabinet van wezenlijke betekenis is. Met name in de regeling inzake de ontslagbevoegdheid voor de raad, die naar aanleiding van de adviezen over de hoofdlijnennotitie is opgenomen in de wetsvoorstellen, is dit tot uitdrukking gebracht. Uiteindelijk heeft de raad in het geval er een onwerkbaar verhouding tussen de burgemeester en de raad

Datum
29 juni 2004

Ons kenmerk
IGB2004/67906

Onderdeel
DGKB/BFO/BW

Blad
3 van 5

ontstaat, de mogelijkheid de burgemeester met een tweederde meerderheid heen te zenden. De bevoegdheid tot ontslag komt de raad daarnaast toe bij handelen of nalaten van de burgemeester dat onverenigbaar is met een integere vervulling van het ambt. Dat bij de toepassing van beide ontslaggronden door de raad de eis geldt van een tweederde meerderheid en dat een zorgvuldige procedure in acht moet worden genomen met een uitspraak van de raad in twee instanties en een rol voor de commissaris van de Koningin, is noodzakelijk met het oog op het eigen electorale mandaat van de gekozen burgemeester. Dit doet niet af aan het gegeven dat in conflictsituaties die zodanig escaleren dat van een onwerkbare verhouding moet worden gesproken, de raad het laatste woord toekomt. Hiermee is op een cruciaal punt invulling gegeven aan het hoofdschap van de raad.

Daarnaast heeft het raadsvoorzitterschap van de burgemeester aanleiding gegeven tot discussie. Wij hebben er kennis van genomen dat er een brede meerderheid in de Tweede Kamer bestaat voor een aanpassing van de regeling van artikel 125, derde lid, Grondwet terzake. In het eerder gememoreerde algemeen overleg is van onze zijde dan ook toegezegd in het kabinet verder te willen praten over de mogelijkheid van een spoedige grondwetsherziening op het punt van het raadsvoorzitterschap.

Inmiddels heeft het overleg in de ministerraad over deze grondwetsherziening plaatsgevonden. Dit heeft erin geresulteerd dat een voorstel tot deconstitutionalisering van het raadsvoorzitterschap gedurende de zomermaanden zal worden voorbereid en in het najaar in procedure zal kunnen worden gebracht. De eerste lezing van deze grondwetsherziening zal zodoende nog deze kabinetsperiode tot stand kunnen worden gebracht. Voor de goede orde zij erop gewezen dat het kabinet van oordeel is dat de wetsvoorstellen inzake de gekozen burgemeester zonder bezwaar kunnen worden afgehandeld voordat dit voorstel tot wijziging van de Grondwet in werking is getreden. Het voorstel strekt er immers niet toe grondwettige beletselen voor de invoering van de gekozen burgemeester weg te nemen, maar schept ruimte voor een andere wettelijke regeling op dit punt vanuit overwegingen van bestuurlijke appreciatie.

In het algemeen overleg is ook de wens geuit de positie van de raad na de invoering van de gekozen burgemeester verder te versterken.

Allereerst zouden wij in dit verband onder de aandacht willen brengen dat de gemeenteraad sinds de dualisering van het gemeentebestuur over een keur aan formele bevoegdheden beschikt. Wij wijzen met name op de toekenning van het onderzoeksrecht, de formeelwettelijke regeling van het vragenrecht, het interpellatierecht alsmede het recht van initiatief en het recht van amendement (zonder drempelsteun). Wij zien geen bijzondere mogelijkheden voor toekenning van nieuwe, andere bevoegdheden, eenvoudigweg omdat de gemeenteraad naar ons oordeel alle bevoegdheden heeft die hij als lokale volksvertegenwoordiging nodig heeft om zijn controlerende en kaderstellende rol op een goede wijze invulling te kunnen geven. Mocht echter in het kader van de evaluatie van de

Datum
29 juni 2004

Ons kenmerk
IGB2004/67906

Onderdeel
DGKB/BFO/BW

Blad
4 van 5

dualisering blijken dat de bestaande bevoegdheden van de raad op onderdelen voor verbetering vatbaar zijn, dan zijn wij vanzelfsprekend bereid om dit mede vanuit de wens tot versterking van de positie van de raad met het oog op de invoering van de gekozen burgemeester, te bezien.

Waar het de meer praktische kanten van de invulling van het raadslidmaatschap betreft, wijzen wij erop dat raadsleden sinds de Wet dualisering gemeentebestuur een formeel recht hebben op technische bijstand van ambtenaren enerzijds (artikel 33, eerste lid, Gemeentewet) en dat de in de raad vertegenwoordigde groeperingen – de fracties - bovendien ook een formeel recht op ondersteuning hebben (artikel 33, tweede lid, Gemeentewet). Het is niet goed mogelijk om deze formele rechten voor ambtelijke bijstand en fractie-ondersteuning in een algemene regeling als de Gemeentewet verder te concretiseren. Om die reden heeft de wetgever ervoor gekozen aan gemeenteraden de verplichting op te leggen om inzake beide vormen van ondersteuning van raadsleden een verordening vast te stellen (artikel 33, derde lid, Gemeentewet). Recentelijk is met de VNG is afgesproken dat bovenop de reeds eerder toegekende € 33 mln. ter compensatie van de direct financiële gevolgen van de dualisering van het gemeentebestuur in 2004 € 25 mln. extra dualiseringsgelden aan het Gemeentefonds worden toegevoegd. Hoe gemeenten deze extra gelden aanwenden staat hen vrij, maar in ieder geval zijn zij hiermee in staat een versterking van de positie van raad in meer materiële zin vorm te geven. Dit kan de vorm krijgen van versterking van de griffie-functie of verdere ondersteuning van de fracties in de raad.

Uit de inbreng tijdens het algemeen overleg over de hoofdlijnennotitie is ons gebleken dat er een zekere beduchtheid bestaat voor een verzwakking van de positie van de raad als gevolg van de invoering van de gekozen burgemeester. Met het bovenstaande hebben wij willen aangeven dat wij dit signaal serieus nemen. Ook in de toekomst zal de positie van de raad een belangrijk punt van aandacht zijn. In het kader van de invoeringsbegeleiding van de gekozen burgemeester die door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in overleg met de verschillende bestuurlijke partners wordt opgezet, zal dan ook in het bijzonder aandacht worden besteed aan de positie van de raad.

Het kabinetsvoornemen om in 2006 de gekozen burgemeester in te voeren is uiteraard niet alleen voorwerp van debat in uw Kamer. De aanbidding van het adres aan de regering en de Staten-Generaal inzake de door de bevolking gekozen burgemeester aan u op 17 juni jl. toont aan dat het lokaal bestuur het kabinetsvoornemen serieus neemt en terecht betrokken wil zijn bij het debat over de vormgeving van de voorstellen. Die betrokkenheid wordt door ons niet alleen op prijs gesteld, maar door ons ook actief gezocht, getuige de ruime gelegenheid tot advisering die wij zowel over de Hoofdlijnennotitie als over de concept

Datum
29 juni 2004

Ons kenmerk
IGB2004/67906

Onderdeel
DGKB/BFO/BW

Blad
5 van 5

wetsvoorstellen hebben geboden. Daarnaast heeft regelmatig overleg plaatsgevonden met de relevante organisaties uit het lokaal bestuur. Dat overleg zullen wij ook in het verdere proces blijven voeren. De in het lokaal bestuur levende opvattingen, onder meer tot uitdrukking gebracht in de gevraagde adviezen nemen wij ter harte. De neerslag daarvan is waarneembaar in de wijzigingen die de kabinetsvoornemens sinds het uitbrengen van de Hoofdlijnennotitie hebben ondergaan en bovenbeschreven wijzigingen die als gevolg van de recente adviesronde in de concept wetsvoorstellen zijn aangebracht.

Uit het bovenstaande is al impliciet duidelijk geworden dat het kabinet op andere onderdelen vasthoudt aan het eerder voorgenomen model voor de gekozen burgemeester, met name waar het de positie van de burgemeester ten opzichte van het college en de wethouders betreft en de gelijktijdigheid van de verkiezingen. Graag zetten wij in het najaar het debat over het gekozen model met u voort.

DE MINISTER VOOR BESTUURLIJKE VERNIEUWING EN
KONINKRIJKSRELATIES,

Th.C. de Graaf

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,

J.W. Remkes

